

SILD OG SALIGHET

✍️ Marit Rødland

📷 Tove Elin Berg

Lukten av sjø, sild og hestemøkk blandet seg med kveldslyset så det nesten ble for mye.

– Klokken er slagen ti, ropte vekteren. Endelig var han framme i Stavanger. Nå kunne det begynne, tenkte Tobias Finckelsen Udland.

D

et er Ivar Nygaard som ser for seg Stavanger slik på den tiden da NMS ble til.

HISTORIEFORTELLER

Ivar Nygaard er historieforteller og billedkunstner og har en deltidsjobb som IT-konsulent på VID Stavanger (Misjonshøgskolen). Han liker spesielt lokalhistorie.

– Jeg liker å lage historier ut av historien, sier han selv.

Og når han skal dele dette med noen, er han først og fremst en som forteller historier.

– I 1808 kom silden tilbake til Stavanger etter flere års fravær, og med den ny optimisme, arbeidsplasser og forbedret økonomi.

Samtidig var det mye som skjedde både i byen og i landet vårt. Misjonstanken var sterkt til stede, avholdstanken grodde fram og fikk mange tilhengere, demokratitanken vokste seg sterkere. Språkrørsla begynte å røre på seg. Alt dette gjorde at folk grupperte seg i foreninger.

VILLE ENDA MER

På denne tiden var alkoholforbruket blant folk så stort at det ble samfunnsødeleggende. Det var kanskje ikke så rart at det grodde frem foreninger som ville være en motbør til det negative.

Ivar Nygaard merket seg unge Tobias Finckelsen Udland fra Lyngdal da han leste NMS sin historie. Tobias hadde fått kjennskap til John Haugvaldstad i

Stavanger, han ble kalt «Haugianernes biskop». Haugianerne besto for det meste av folk fra det vi i dag kaller arbeiderklassen. Ved siden av stod Herrnhuterne (også kalt Brødrevennene). De bestod mest av folk som var skolerte, av prester og andre. En av de ledende skikkelsene her, het Hans Paludan Smith Schreuder, og han ble den første utsendingen fra NMS til Zululand i 1843. Som en slags nøytral grunn i midten stod statskirken med sakramentene.

– I Stavanger hadde vi Domkirken som dominerte byen. Der kunne alle møtes. På NMS' stiftelsesmøte i 1842 var Schreuder drivkraften og midtpunktet i forhandlingene, mens Haugvaldstad kontrollerte «troppene» med taus tilstedeværelse, sier Nygaard.

Tobias hadde en tanke og et kall om å bli misjonær. Nå skulle han få møte sin store helt, John Haugvaldstad (som i 1842 var med på å stifte NMS).

MISJONÆRSPIRE

– Tobias måtte levere en levnetsbeskrivelse, (tilsvarende jobbsøknad/CV, red.anm.) til Haugvaldstad, og den ble nesten som et sjokk for meg. Han nevner ingenting om hva han har gjort i livet, kun om hvordan han har stridd med synd og sinnelag, forteller Nygaard.

”

HVORFOR DRO DE TO UNGDOMMENE TIL ANDRE SIDEN AV JORDEN, UTEN VISSHET OM GJENSYN MED SINE KJÆRE?

Møtet, som fant sted hjemme hos Haugvaldstad, gikk godt. Her møtte han også Haugvaldstads husholderske, Guri Messing. De to fikk et godt øye til hverandre fra første stund. Men Tobias skulle først og fremst være misjonær, og Guri skjønnte alvoret. Hun sa til Tobias: «Jeg kommer etter!» Tobias dro i 1849, Guri kom etter i 1853, og da giftet de seg.

HVORFOR DRO DE?

Hvorfor dro de to ungdommene til andre siden av jorden, uten visshet om gjensyn med sine kjære? Nygaard tror det var grunnet i mer enn redsel for å havne i helvete, selv om Tobias også hadde disse tankene med seg.

– Jeg tror det var av kjærligheten til både Gud og medmennesker, samt en fin porsjon eventyrlyst, sier Nygaard.

Historie er kjekt. Spesielt når man nesten kan kjenne luktene fra tiden det er snakk om. Og det forsøker Ivar Nygaard å formidle.